

Skogsbrand

En rapport från akademiens arbetsgrupp

Sommaren 2014 brann det rejält i Bergslagen, norr om Ramnäs, i den så kallade Salabranden. Den utreddes och analyserades på flera sätt men några sammanfattande slutsatser drogs aldrig, bland annat därför att den särskilde utredare som tillsattes hösten 2014 fick avsluta sitt uppdrag i förtid

Av ÅKE BARKLUND

Brandrök från Salabranden drog in över Västervåla kyrka på morgonen den 4 augusti 2014. Foto: Anders Granström

Extremt väder som torra och värme under lång tid kan förväntas öka framåt.

Redan 2018 brann det åter i skogarna på flera platser lite längre norrut. Om en av dessa bränder skrev nationalekonomen och författaren Stefan de Vylder i boken *Det brinner... Rapport från en hotad by*, som handlade om Kårböle i västra Hälsingland. Den 9 december 2019 presenterade Stefan de Vylder sin

bok vid ett samtal i KSLA:s bibliotek. Gunilla Kindstrand var "sparringpartner" och insiktsfulla resonemang följde.

Ganska få erfarenheter från 2014 verkade ha anammats fyra år senare. Stefan de Vyliders bok är kritisk. Hans hjältar är byborna, många jord- och skogsbrukare. Policyresonemang och ansvarsfrågor efter brand är givetvis viktiga, men en brand – inte minst en skogsbrand – ska släckas snabbt, innan den går överstyr. Våren 2019 höll akademien en sammankomst där skogsbrandfrågan togs upp i ett brett perspektiv, i samband med att den särskilde utredare som tillsattes efter bränderna 2018 hade lämnat sitt förslag

Skogsbrandgruppen startar

Efter boksamtalet på KSLA i december 2019 väckte deltagarna Sven Lundell, Inge Gerremo och Åke Barklund tanken att akademien skulle fortsätta att engagera sig i skogsbrandfrågan och vid årsskiftet bildade akademien arbetsgruppen Skogsbrand med Sture Karlsson som ordförande. Han har gedigen erfarenhet från 2014 och 2018 års stora skogsbränder och var moderator vid sammankomsten i ämnet våren 2019. Övriga medlemmar var Sven Lundell,

Rolf Björheden, P-O Wedin, Birgitta Naumburg och Åke Barklund samt från juni Anders Granström, skogsbrandforskare vid SLU. Arbetssättet som diskuterades var att bjuda in till ett antal rundabordsmöten om 12–15 personer med olika skogsbrandteman och att därefter sammanfatta dessa och besluta vilka åtgärder akademien skulle kunna föreslå.

Vi läste skogsbranschens kommentar *Fem punkter för effektiv brandbekämpning*, Skogforsks rapport *Effekter på svenskt skogsbruk av sommaren 2018*, *En effektivare kommunal räddningstjänst* (SOU 2018:54), *Skogsbränderna sommaren 2018* (SOU 2019:7), MSB:s redovisning av *Uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att stödja kommuners inrättande av räddningstjänst* (Ju2019/02206/SSK) med mera. Så kom Covid-19-pandemin och de planerade rundabordsamtalen ställdes in. I stället sände akademien i juni 2020 brev till regeringen där vi betonade att:

- Större ledningscentraler (räddningstjänstförbund) måste säkras i hela landet.
- I förväg tränad samverkan inom räddningstjänsterna och former/organisation för statligt ingripande ska tydliggöras.
- Det ska finnas prioriteringar på strategisk nivå.
- Ansvar för eftersläckning/efterbevakning måste tydliggöras och ordnas, något som uppenbarligen brast i bland annat Kårböle.

Flygstöd för upptäckt, larm och bekämpning

Av de tusentals små skogsbränder som uppstår varje år i Sverige släcks de flesta snabbt. Tidig upptäckt och larm om brand är därför avgörande för effektiv skogsbrandbekämpning. Arbetsgruppen har tagit kontakt med Frivilliga

flygkåren, som har sin bas i Västerås, och med Kungliga Svenska Aeroklubben (KSAK) för att höra om deras erfarenheter. Likaså resonerar vi med Svenska Regionala Flygplatser AB.

En erfarenhet från de senaste storbränderna i skogen är det stora värdet av vattenbombning med helikopter och skopande flygplan. Trafikverket fick förra hösten i uppdrag att se över vårt flygplatsnät. I ett brev till infrastrukturminister Tomas Eneroth i början av sommaren hemställde akademien om statligt stödd infrastruktur till flygplatser för tryggt skogsbrandförsvar i hela landet. Bakgrunden var nedläggningshoten vid många regionala flygplatser och även av flygklubsägda flygfält, som är viktiga för spaning och larm.

Trafikverkets rapport *Översyn av de svenska beredskapsflygplatserna* kom den 15 juni. Där föreslog man 19 särskilt utpekade beredskapsflygplatser som lämpliga för statligt stöd, i huvudsak grundat på behovet av sjuktransporter.

Skogsbrandgruppen begrundade rapporten och fann att flygplatsfrågan för skogsbrandförsvar i de glesbefolkade bygderna inte tillgodosetts. I mitten av oktober sände därför akademien nedanstående hemställan till Tomas Eneroth och inrikesminister Mikael Damberg, med kopia till Trafikverkets gd Lena Erixon.

Tillgången till flygplatser för såväl lätta som tyngre flygplan för spaning, larmning och släckning är helt avgörande

i ett modernt, effektivt och tryggt skogsbrandförsvar över hela landet. Fortsatt drift och öppethållande på strategiskt lokaliserade flygplatser ser vi därför som en allt viktigare faktor för att klara utmaningarna med ökad skogsbrandrisk som en global uppvärmning kan medföra. I nuvarande kris för flyg- och flygplatsnäringarna hemställer KSLA därför om att staten i samverkan med regioner och kommuner tillför stöd för att kortsiktigt överbrygga de utsatta flygplatsernas akuta driftförluster tills mer normala marknadsförutsättningar råder. För utvecklingen på längre sikt är det viktigt att Trafikverkets utredning om beredskapsflygplatser, som redovisades 2020-06-15, återupptas med helhetssyn och fördjupad analys av behoven hos alla berörda intressen, inklusive skogsbrandförsvaret. Det är viktigt att beslutsunderlag finns framme före skogsbrandsäsongen maj-september 2021.

Inom skogsbranschen drivs sedan 2014 samarbetsprojektet AG Brand med Skogforsk som koordinator. Skogsbruket har kommit långt i riskminimering i samband med avverkning och markberedning och orsakar numera ”bara” 1 procent av skogsbränderna. Vid hög brandrisk ställs maskinerna.

I mitten av oktober gav MSB ett uppdrag till konsultbolaget Sweco att före nyår föreslå åtgärder för snabbare upptäckt av skogsbränder. Akademiens Skogsbrandgrupp fortsätter sitt arbete.

Vattenbombning med helikopter och flygplan är av stort värde i bekämpningen av skogsbränder. Foto: Anders Granström.

